

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державна вища професійна школа ім. кап. Вітольда Пілецького в Освенцеми (Польща)
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словацька Республіка)

**IV Міжнародна
науково-практична конференція
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”**

6-7 квітня 2022 р.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

У66

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 18 квітня 2022 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 6-7 квітня 2022 р.). – Мукачево: МДУ, 2022. – 272 с.

***Відповідальний за випуск:** ФЕЄР Оксана – к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму, відповідальна за наукову роботу кафедри.*

***Технічний редактор:** ТОВТ Тетяна – к.е.н., доцент.*

У збірнику тез за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, здобувачів освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі»; «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства».

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>

© Мукачівський державний університет, 2022
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2022

Атрощенко Т.О. Управлінська культура керівника закладу дошкільної освіти: методичний контекст	218
Бондар Т.І. Управління інклюзивною освітою в Україні	220
Газдик М.М. Механізми формування професійної компетентності у майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у процесі фахової підготовки	223
Завербний А.С., Макарова Ю.С. Використання віртуальної реальності в освітньому процесі	227
Кучінка Т.В. Освітній менеджмент: закономірності та основні принципи	229
Липчанко-Ковачик О.В., Попович А. Формування навичок роботи з художнім твором в умовах дистанційного навчання	231
Рубіш М.А. Особливості впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти	233
Товканець Г.В. Дослідницький підхід в освіті	234
Товканець О.С. Управління якістю освіти як відображення мети та стандартів освіти	236
Фізеші О.Й. Поняття «управління освітою» в науковому дискурсі	238
Черепаня М.Т. Інтернатні заклади в Україні: підпорядкування та управління	241
Щербан Т.Д., Гоблик В.В. Психологічні особливості підготовки майбутніх управлінців в умовах дистанційної освіти	243

СЕКЦІЯ 7. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Trushkina N., Zhyvko Z. Transformation of logistics services for agricultural product consumers in the digital age	246
Джунієв Л.В., Ємчук Л.В. Особливості управління інноваційними бізнес-процесами за умов розвитку інформаційного суспільства	247
Іртищева І.О., Романенко С.С. Державно-громадське управління та принципи побудови спортивно-оздоровчої сфери	250
Ларка Л.С. Особливості організації проведення маркетингових досліджень в умовах інформаційного суспільства	253
Немчук П.В. Система управління за умов функціонування інформаційного суспільства	257
Папп В.В., Бошота Н.В. Роль державного управління у розвитку туристичної сфери країни	259
Сидоренко Є.В. Інструменти цифровізації для місцевого економічного розвитку	261
Товт Т.Й. Адаптація процесу адміністрування публічних послуг в умовах воєнного стану	263
Юшин С.О. Міра поєднання централізації і децентралізації державної влади в умовах становлення інформаційного суспільства	266

4. *Закорченна Г.М. Підготовка студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Одеса, 2000. 20 с.*

5. *Розвиток управлінської культури керівників професійно-технічних навчальних закладів : посібник / В. І. Свистун, В. С. Болгаріна, В. А. Григор'єва, Г. В. Єльнікова, Л. Д. Кузьмінська, Ю. С. Палькевич, Л. М. Петренко; за ред. В. І. Свистун. К.: ІТТО НАПН України, 2015. 141 с.*

УДК 376.07/.09(477)(043.2)

БОНДАР Т.І.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Розуміння особливостей управління інклюзивною освітою в Україні стає можливим завдяки аналізу розвитку законодавчої й нормативно-правової бази в цій галузі. Сформованість законодавчої бази слугує ефективною умовою для еволюції інклюзивної освіти, що досягають через ефективне управління інклюзивними освітніми процесами. Знаковою для розвитку інклюзивної освіти в нашій країні є ратифікація Верховною Радою УРСР Конвенції ООН «Про права дитини» – одного з перших документів, що набув чинності в Україні як у незалежній державі. Конвенція ґрунтована на визнанні прав усіх дітей, на пріоритеті загальнолюдських цінностей, недискримінації дитини з інвалідністю за будь-якими ознаками. Долучившись до міжнародної угоди, Україна обрала курс на європейську інтеграцію, що засвідчує факт постійного переосмислення державою пріоритетів в освітній сфері.

Із 1991 р. забезпечення права на освіту дітям з інвалідністю стає домінуючим напрямом освітньої політики України. Під впливом Конвенції ООН «Про права дитини» із 1991 р. в українському суспільстві формується нова філософія державної політики стосовно дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП), поступово змінюються погляди на проблему рівності можливостей, уживають заходів із запобігання дискримінації дітей. Протягом першого етапу розвитку інклюзивної освіти, що тривав із 1991 р. до 2008 р., у державі відбувається усвідомлення сутності інклюзивної освіти, створюють умови для забезпечення осіб з інвалідністю рівним доступом до освіти. Цей етап – соціальний за своєю сутністю, пронизаний посиленням соціального захисту осіб з інвалідністю. Держава забезпечує рівні права й можливості людям з інвалідністю через надання пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, проведення реабілітаційних заходів, призначення опіки (піклування) або забезпечення стороннього догляду громадянами.

Із 2009 р. розпочався другий етап в історії розвитку інклюзивної освіти – правовий, що маркований ухваленням відразу двох критичних для забезпечення рівних прав осіб з інвалідністю законів: Закону України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» (05 березня 2009 р.) та Закону України «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї» (16 грудня 2009 р.). Нині, коли Україна бореться за свободу й незалежність у повномасштабній російсько-українській війні, особливої актуальності набуває текст загальних положень у Законі України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року». Україна визнає себе членом міжнародного співтовариства та бере

зобов'язання створювати таке середовище, що сприяє гідному розвитку. Країна обіцяє дотримуватися принципів демократії, рівності, миру, соціальної справедливості, що для нашої держави не є чужим, оскільки саме ці принципи були й залишаються традиційними цінностями українського суспільства. Ухвалення Закону України «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї» пришвидшило динамічність інклюзивної траєкторії вітчизняної освіти. Аналіз сутності законодавчої бази вможливило виокремлення низки нормативно-правових документів, що чітко окреслюють вектор управління інклюзивною освітою.

Першим організаційним документом, що започаткував реалізацію загальнолюдського права – права дітей з ООП на освіту, вважаємо Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» (06.07.2010 р.). Законодавчу базу вдосконалено внаслідок ухвалення «Концепції розвитку інклюзивної освіти» (від 01.10.2010 р.) [1]. У документі окреслено шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні: продовження роботи над модернізацією нормативно-правової бази, що вможливить закриття спеціальних закладів освіти і спрямування осіб з ООП до середовища закладу загальної освіти; створення умов для безперешкодного доступу до закладів освіти, починаючи з дошкільних (забезпечення архітектурної доступності); збереження єдиного освітнього простору (наступність рівнів освіти); увідповіднення системи освітньої роботи з потребами дитини (забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії дитини), сім'ї; підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з ООП (формування інклюзивної компетентності, що підвищує готовність педагогічних працівників до діяльності в умовах інклюзії). Для ефективного управління інклюзивним освітнім процесом розроблено й затверджено «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 (зі змінами)). У документі окреслено розуміння категорії «діти з ООП» – діти з порушеннями фізичного, інтелектуального та психічного розвитку. На цьому етапі розвитку інклюзивної освіти цитований документ упорядковував і спрямовував діяльність керівників закладів освіти щодо створення умов для навчання осіб з ООП у закладах загальної освіти. На необхідності підвищення професійної готовності до включення дітей з ООП у загальноосвітнє середовище наголошено в листі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про запровадження навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» [2].

У 2017 р. створено необхідні умови для ухвалення базового Закону України «Про освіту», що вперше містить окремі статті (стаття 19, 20) стосовно організації інклюзивного навчання. Держава на законодавчому рівні бере зобов'язання створити умови для включення осіб з ООП у загальноосвітнє середовище. Розроблення цього закону сприяло ухваленню низки важливих нормативно-правових документів, що вможливили реальне управління інклюзивною освітою. Показовим досягненням управління розвитком інклюзивної освіти є переосмислення діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій (далі – ПМПК). Фахівці вбачали подолання проблеми у створенні на базі ПМПК інклюзивних ресурсних центрів (далі – ІРЦ). Попри відсутність безпосередніх цільових субвенцій на відкриття ІРЦ у 2018 р., Міністерство освіти і науки України спрямувало 502 мільйони гривень на інклюзивну освіту, 998 мільйонів гривень на імплементацію програми «Нова українська школа». Субвенція на інклюзивну освіту є адресною, де за основу беруть кількість зареєстрованих дітей в інклюзивних класах конкретної школи. Розподіл коштів на дитину передбачає 65 % для оплати додаткових занять із фахівцями, відповідно до корекційної програми дитини (ці гроші можуть бути заплановані для оплати персоналу ІРЦ), 35 % на закупівлю обладнання як для особистого користування, так і для групи учнів зі схожою нозологією.

12 липня 2017 р. постановою Кабінету Міністрів України № 545 затверджене «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» (далі – ІРЦ). Держава створює умови для реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, зокрема в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та інших закладах освіти. Комплексне психолого-педагогічне оцінювання розвитку особи та надання висновку ІРЦ роблять можливим складання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП. Саме через ІНП реалізують системний кваліфікований супровід: надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг в інклюзивних групах та класах з інклюзивним навчанням.

Створюючи оптимальні умови для навчання дітей з ООП, з огляду на індивідуальні потреби й можливості, Міністерство освіти і науки України затверджує «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» (наказ 08.06.2018, № 609). Обов'язкове дотримання вимог положення щодо організації роботи команди супроводу сприяє створенню сприятливого освітнього середовища, де неможливі дискримінація й порушення прав дитини. Законодавчі зміни прогнозують необхідність уточнення «Порядку організації інклюзивного навчання». Із цією метою Міністерство освіти і науки розробило методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з ООП у закладах освіти у 2019 – 2020 навчальному році. Основною тезою цих рекомендацій є акцент на гарантіях держави щодо обов'язковості створення інклюзивної групи чи класу в разі звернення батьків до керівника закладу освіти. На особливу увагу заслуговує також ставлення керівників до висновку ІРЦ. У методичних рекомендаціях Міністерство освіти і науки наголошує на рекомендаційному характері висновку, що забороняє примусове спрямування дитини з ООП до спеціальної школи чи до навчально-реабілітаційного центру. Варто зазначити, що управління інклюзивною освітою з боку Міністерства освіти і науки України є системним, це засвідчує аналіз нормативно-правових документів, розроблених міністерством. Останнім передвоєнним документом є «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», затверджений постановою КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957, що принципово відрізняється від попереднього Порядку, оскільки представляє надання супроводу (підтримки) за рівнями.

Нині, коли країна перебуває в умовах воєнного стану, Міністерство освіти і науки України продовжує реалізувати управління розвитком інклюзивної освіти. Це доводить аналіз вебсторінки міністерства, зокрема вкладки «Інклюзивне навчання». Серед останніх документів у галузі інклюзивного навчання – рекомендації щодо організації навчального процесу для дітей із порушеннями зору, слуху та інтелектуального розвитку, що розроблені Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. У рекомендаціях наголошено на важливості запровадження в освітній процес окреслених рекомендацій, оскільки вони допоможуть мінімізувати наслідки психологічної травми дітям з ООП, що під час війни постійно перебувають у стані невизначеності.

Отже, управління розвитком інклюзивної освіти відбувається через формування законодавчої та нормативно-правової бази. Динаміка траєкторії розвитку інклюзивної освіти стає можливою завдяки факту визнання країною міжнародних конвенцій, зокрема Конвенції ООН «Про права дитини» 1991 р. та Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» 2009 р. Ратифікація Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» актуалізувала проблему інвалідності як складника стратегій сталого розвитку країни, що засвідчує низка документів законодавчої бази інклюзивної освіти з 2009 р. до 2022 р.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010 р. Інформаційний вісник Міністерства освіти і науки України. 2010. № 34. С. 42–50.
2. Про запровадження навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти»: лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18 червня 2012 р. № 1/9-456. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/29928/ (дата звернення: 07.04.2022).

УДК 378:37.011.3-057.87:004

ГАЗДИК М.М.

аспірант,

Науковий керівник: д. пед. н., проф. Атрощенко Т.О.,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна.

**МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

Нині освітянському простору притаманний пошук на удосконалення професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у процесі фахової підготовки на засадах компетентнісного підходу. Формування професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення направлене на становлення творчого потенціалу кожного суб'єкта освітнього процесу, формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців, що забезпечують продуктивну самореалізацію, професійний саморозвиток та утвердження соціального престижу та фахової майстерності у майбутній професійній діяльності.

Професійно компетентною визнається така діяльність фахівця, в якій усі завдання виконуються на належному фаховому рівні з відповідними результатами праці, де сутність даного поняття знаходиться в ступені зв'язку об'єктивного зразку професійної діяльності (відображених в нормативних документах) із суб'єктивними можливостями індивідуума [1, с. 113]. Професійна компетентність виступає як сукупність знань впровадження професійних навичок до виконання поставлених завдань, вмінь поєднання особистісних й професійних якостей, навичок задіяння провідного вектору на професіоналізацію й синергію теоретичної і практичної готовності до фахової діяльності тощо. Вважаємо, що «*професійну компетентність*» слід розглядати, як системне багатогранне надбання особистості проводити кваліфіковану діяльність на основі сформованої в неї системи психічних якостей, сукупності фахових ґрунтовних знань і практичних вмінь, комплексу кваліфікаційних навичок до виконання творчих професійних завдань.

Варто зазначити, що професійна компетентність майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у процесі фахової підготовки формується у поєднанні таких механізмів:

– законодавчо-нормативних (закони, накази, концепції, постанови, листи, законодавчі акти в галузі освіти Міністерства освіти і науки України; освітньо-професійна програма, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, програми навчальних дисциплін, навчально-виховна документація);

– гуманітарно-професійних (забезпечення нової генерації кадрів, поглиблення інтелектуальної освіченості, підвищення професіонального та загальнокультурного рівня, виховання гармонійно-розвинутої особистості, формування системотворних професійно значущих характеристик особистості для постійного самовдосконалення, формування

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>